

Færre skadelige
kemikalier i vores
hverdag.

radikale

Færre skadelige kemikalier i vores hverdag

Kemikalier og hormonforstyrrende stoffer er desværre blevet en større og større del af vores hverdag. De findes over alt i vores nærmiljø og særligt i det tøj, vi køber til os selv og iklæder vores børn. Det har alvorlige konsekvenser for vores sundhed og fertilitet. Udfordringerne er mange, men med styrkede europæiske krav til produkternes indhold og langt strengere kontrol med produkter, vi importerer til EU, kan vi komme problemerne til livs.

I dag stiller vi større krav til tøj på dukkelegetøj end det tøj, børn har på. Sådan skal det ikke være. Forbrugere lever i uvished om, hvor mange og hvor skadelige kemikalier, der findes i deres hverdag. Det er ikke holdbart. Med andre ord, der er brug for en plan B.

Radikale Venstre vil arbejde i Europa-Parlamentet for, at Europa nyder en status i verden som det kontinent, hvor man kan købe produkter, der ikke indeholder skadelig kemi og hormonforstyrrende stoffer, og hvor produkter er af så høj kvalitet, at de kan anvendes længere, genbruges og faktisk genanvendes uden at ligge naturen til last. Vi vil gøre det nemmere for forbrugeren at træffe det grønne, sikre og sunde valg.

Farlige kemikalier og hormonforstyrrende stoffer skader vores sundhed

I Radikale Venstre mener vi, at der er brug for politisk handling. Fertiliteten blandt danske unge er i frit fald, ikke mindst på grund af hormonforstyrrende stoffer i fx de tekstiler, emballage og kosmetiske produkter, vi køber. Kemikalierne er over alt i vores hverdag, og problemet vokser.

Selvom vi endnu ikke til fulde kan begribe problemets omfang, tyder alt på, at konsekvenserne er større, end vi går og tror. Sædkvaliteten er faldet drastisk over de sidste 40 år. Det er ikke kun et dansk problem, men et europæisk. I dag har vi hundredvis af kemikalier i vores krop, som vores bedsteforældre ikke havde. Mange af disse kemikalier viser sig at være decideret hormonforstyrrende, og eksponeringen for disse stoffer, der bl.a. reducerer mænds sædkvalitet og kvinders produktion af ægceller, er i udstrakt omfang uigenkaldelige. De lagres i kroppen på ubestemt tid og videregives på tværs af generationer.

Konsekvenserne kan være enorme, og derfor er det på høje tid, at vores tilgang ændres markant. Vi vil hellere forbyde ét kemikalie for meget end ét kemikalie for lidt.

Vi skylder derfor hinanden og de kommende generationer, at vi får bugt med problemet, så mennesker har friheden til at leve det liv, de ønsker. Det indbefatter, at;

1. stoffer, der er hormonforstyrrende eller mistænkt for at være det, skal forbydes,
2. farlige kemikalier, som bl.a. PFAS, skal forbydes i produkter,
3. vi skal inddrage cocktaileffekten, dvs. sundhedseffekten af den samlede eksponering, når vi sætter grænseværdier for kemikaliers skadelighed,
4. vi skal stille langt større krav til og føre bedre kontrol med online-producenter som fx Shein og Temu, der dumper billige, miljø- og sundhedsskadelige produkter på det danske og europæiske marked.

I Radikale Venstre mener vi ikke, at EU i dag stiller tilstrækkelige krav til kemikalier og hormonforstyrrende stoffer i produkter. Og samtidig ser vi, at EU heller ikke er gode nok til at håndhæve de regler, vi allerede har, og sanktionere producenter, der bryder dem. Det skaber en u hensigtsmæssig konkurrenceforvridning, hvor danske og europæiske producenter, der forsøger at producere med så få kemikalier som muligt, underløbes af producenter udenfor EU, der anvender aggressive markedsførings- og prisstrategier, og hvor der ikke i samme

grad er forbud mod og kontrol med farlige kemikalier. Derfor skal vi styrke EU's muskler til at føre kontrol med produkter, der sælges på det indre marked, så både forbrugere og virksomheder kan få gavn af en fælles europæisk standard.

Billige, kemikalieholdige produkter er også en belastning for klimaet og naturen

Kemikalier i tekstiler og andre produkter er også en barriere for at genbruge og genanvende materialerne. Syntetiske materialer og kemikalier bliver brugt af industrien til at lave billige produkter, hvor kvaliteten er dårlig og levetiden for kort. Derfor vil skrappe krav til ingredienser i produkter og styrket håndhævelse overfor producenter også bidrage til at mindske overforbrug af fx tekstiler, der hverken kan genbruges eller genanvendes.

Op til 43% af det tøj, vi køber online og returnerer, bliver smidt i skraldespanden og brændt af¹. En miljø- og klimaskadelig fast fashion-kultur betyder, at billigt tøj af dårlig kvalitet bliver dumpet på markedet. Den kinesiske platform, Temu, er på rekordtid blevet den tredje største online platform i Danmark. Afbrænding af nyt tøj er blevet rentabelt og dermed den nye virkelighed, fordi omkostningerne ved at sælge returneret tøj igen overstiger omkostningerne ved at smide tøjet ud.

Danmarks bidrag til de globale forbrugsudledninger fra tekstiler medfører en samlet årlig udledning på godt 2 mio. tons. CO₂, svarende til godt 400 kg CO₂ pr. dansker om året². Samtidig er eksport af tekstiler ud af EU tredoblet på bare 20 år, hvilket påvirker både miljøet og folkesundheden i Afrika og Asien, hvor kemikaliefyldt tøj bliver sorteret og ofte dumpet på tekstilkirkegårde.

Vi har endnu ikke de nødvendige teknologiske løsninger til at afskaffe og destruere kemikalietunge produkter. I stedet risikerer vi, at de recirkuleres og medfører alvorlige konsekvenser for natur og mennesker. For at forebygge unødigt afbrænding af tekstiler og øget kemikalietungt affald, skal vi derfor stille større krav til produkterne og producenternes ansvar.

¹ Det Europæiske Miljøagentur (2024)

² Concito (2024)

Radikale Venstre foreslår

• Strammere kontrol

Konsekvenserne ved kemikalier skal adresseres langt tydeligere i EU's tekstilstrategi, og der skal stilles stærkere krav til udvidet og målrettet producentansvar. Det skal medføre, at EU foretager langt mere omfattende kontrol med produkter, der importeres til og sælges på EU's indre marked såvel som produkter produceret i EU.

• Fokus på produkt- og kemikaliegrupper – frem for enkelte kemikalier

Vi skal have en styrket tilgang og designkrav i EU's kontrol med og forbud mod kemikalier frem for blot et forbud mod enkelte kemikalietyper. En indsats med forbud på ét kemikalie ad gangen er utilstrækkelig, fordi der hele tiden udvikles nye stoffer. Ligeledes ser vi desværre, at EU's nye kemikaliestrategi har for mange undtagelser, og at arbejdet med at forbyde kemikalietyper går for langsomt. Forbud mod specifikke kemikalier, herunder bisphenoler, PFAS-stoffer og andre skadelige og ikke-nedbrydelige kemikalier, er stadig vigtigt, men problemets omfang kræver en mere grundlæggende tilgang. Fokus bør derfor være på produktkategorier, som det fx også er i EU's legetøjsdirektiv, og kemikaliegrupper frem for enkelte kemikalier. Færre og mindre skadelige kemikalier skal være en del af kriterierne i ESPR for produkter i EU.

• Revision af REACH-direktivet

En styrket og ambitiøs revision af EU's REACH-direktiv. Den nuværende revision er blevet forsinket og udvandet, hvilket har medført lempeligere krav til producenter og svagere kontrol med nye kemikalietyper. Vi mener, at langt flere kemikalier skal forbydes, og at der skal være bedre sanktionsmuligheder mod producenter, der anvender kemikalier i strid med reglerne. Desuden er det vigtigt, at registranter indgiver tilstrækkelige og relevante oplysninger om et stofs iboende egenskaber til myndighederne i overensstemmelse med standard oplysningskrav, så det bliver muligt at identificere og forbyde hormonforstyrrende stoffer.

• Færre kemikalier, mere genanvendelse

Uønskede kemikalier skal ikke recirkuleres, da det er en barriere for bæredygtig genanvendelse af materialer. Derfor skal forbud og kontrol med kemikalier være et bærende element i EU's arbejde med cirkulær økonomi, så materialer kan genanvendes til nye produkter uden evighedskemikalier.

- **Mere viden, mere forbud**

Vi skal lempe krav til videnskabelige studier, der kan lede til forbud mod visse typer af kemikalier, særligt med hormonforstyrrende effekter, i EU. I dag er der store krav til studier, der kan påvise tilstrækkeligt negative konsekvenser for miljø og sundhed, men situationens alvor kalder i højere grad på et forsigtighedsprincip.

- **Krav om mærkning af produkter**

Vi skal styrke forbrugersikkerheden gennem øget oplysning og mærkning af produkter og brug af EU's produktpas, så forbrugere har vished omkring de kemikalier, som indgår i produkter. Vi skal derfor stille krav til effektiv mærkning af produkters fulde ingrediensliste og muliggøre et oplyst forbrugervalg.

radikale B